

Ar žurkām mitekļos

DIENAS
TĒMA

EKSPERTE

Tiek darīts viss, lai lauki paliktu tukši

Lilita Bauže, Gaviezes senlietu krātuves "Atmiņu pūrs" un Gaviezes kultūras nama vadītāja

Lēmums pārcelties no Rīgas uz laukiem bija vīra, jo pats nāk no laukiem. Pirms sešiem gadiem viņš paziņoja: ja nepametīs pilsētu tagad, viņš to neizdarīs nekad. Tad nu arī pārvācāmies uz Gaviezes pusi, kur vīra mātei bija vasaras māja. Tagad mēs tur dzīvojam cauru gadu. Pirmajā momentā es noteikti negribēju pārcelties. Bija lietas, ko man vajadzēja pabeigt Rīgā, bet kas tā arī palika neizdarītas. Pirms tam nekad nebiju dzīvojusi laukos un sevi uzskatīju par pilnīgu pilsētas cilvēku. Tāpēc pirmie divi gadi bija grūti. Man vajadzēja laiku, lai iedzīvotos un sarastu ar to vidi, vietu un šiem pāris apkārt esošajiem cilvēkiem. Šobrīd varu pārliecināties, ka vairs nemaz nebrauktu atpakaļ uz pilsētu.

Meitai gan nepatika šī ideja, viņa bija ļoti neapmierināta. Raudāja un teica, ka tas ir šausmīgi. Tajā brīdī viņa bija tikko pabeigusi 9. klasi un pilsēta bija visa dzīve. Vienu gadu viņa vēl nodzīvoja Rīgā un sapriecājās, ka tikusi no mums vaļā, bet beigās es viņu savācu un tomēr atvedu uz laukiem. Tā arī īsti ar šejieni neapradusi, viņa pabeidza skolu un aizbrauca atpakaļ

uz pilsētu. Uzskatu, ka jauniem cilvēkiem ir jāiztrakojas un jāizbauda visi pilsētas labumi. Jo vecāks paliec, jo mazāk tā pilsēta ir vajadzīga. Savukārt maziem bērniem laukos ir labāk, jo šeit var iepazīt dabu un bērnu arī ir daudz vieglāk nodarbināt.

Ja mums nebūtu māja, es nebūtu piekritusi pamest pilsētu, jo kāda tad ir starpība, vai tu dzīvo dzīvoklī pilsētā vai laukos. Esmu diezgan liela vienpate, un man lielu cilvēku baru apkārt nemaz nevajag. Un, ja vajag, es varu aizbraukt uz pilsētu, uz kādu izstādi vai koncertu. Varu arī aiziet uz vietējo veikalu ar kādu aprunāties.

Vienīgais, kas laukos tiešām ir slikti, ir ceļi. Tie ir slikti greiderēti un nav kopti. Tas ir mīnuss, bet tā ir realitāte. Mašīnu uz remontu sanāk vest nemītīgi. Vēl viena lieta ērtības

ziņā, kā noteikti pietrūkst, ir labāks mobilo sakaru operatoru tīkla pārklājums, jo zona šeit ir ievērojami sliktāka nekā pilsētā. Būtu arī forši, ja šeit būtu publiskais transports, jo tur, kur es dzīvoju, tāda vispār nav. Ja tev nav mašīnas, tad lieli ceļa posmi jāpieveic ar kājām vai riteni. Personīgi, lai es dzīvotu laukos, tam pamata komfortam tomēr ir jābūt. Ūdens, tualete, duša – viss atrodas mājā. Mums ir paveicies arī ar skolu. Katru rītu pulksten 8 bērnu savāc skolas autobuss.

Viens no iemesliem, kāpēc cilvēki izvēlas laukos nedzīvot, ir tas, ka tur ir vairāk jāstrādā. Par visu ir jāparūpējas pašam – jāpļauj zāle, jākrāmē malka. Tādā ziņā dzīvoklī un pilsētā dzīve ir visnotaļ ērtāka, bet nav brīvības sajūtas, kad apkārt ir plašumi. Cilvēki arī noteikti neizvēlas dzīvi laukos, jo šeit nav infrastruktūras. Lauki paliek tukši, jo skolas ver ciet, pastu ver ciet, ceļi ir nebraucami, sabiedriskais transports neiet. Tāda sajūta, ka tiek darīts viss, lai lauki arī turpmāk paliktu tukši. Tā jau ir gandrīz privilēģija dzīvot laukos. Varbūt nemaz nav tā, ka cilvēki negrib tur dzīvot, vienkārši apstākļi ir izveidojušies tādi, lai cilvēki dotu priekšroku pilsētai. Manuprāt, ja būtu kaut vai sabiedriskais transports, vairāk cilvēku būtu ieinteresēti. ▶

Centrs arī pustukšs

Pagasta centrā, netālu no muižas, atrodas astoņu dzīvokļu divstāvu balta ķieģeļu ēka "Dzelmes". Tai pretī – divas sarkanas jaunbūves ar lodžijām, kā jau būvēja 80.–90. gadu mijā. Ēkām ir sienas, jumti, logi ar stikliem. Sastapām divstāvu mājas iedzīvotāju Guntu Baltaiskalnu, kas apgalvoja, ka viens nepabeigtais nams izdemolēts, tā, ka tam neko vairs nevar līdzēt. Esot telpas, kuras iedzīvotāji izmanto par noliktavām.

"Es šajā mājā dzīvoju 51 gadu. Daudzi dzīvokļi tukši, bet tie, kas te dzīvo, ir tādi paši pensionāri kā es. Jauniešu te nav," sieviete teica, jaunie kaimiņos dzīvojusi, bet aizmukusi. Apriķnieces vārdiem, *čuhņā* taču nav, ko darīt. Vienā dzīvoklī tante nomira, dēls pārcēlās, un tā par katru ir kāds stāsts. "Kad mēs, vecie, aiziesim, tad lauki paliks tukši. Labi, ka atbraucāt, ir vismaz, ar ko aprunāties," seniore bija priecīga par satikšanos.

Pārvaldes vadītājs J. Tīmanis ironizēja – ja no Apriķu centra uz Pāvilstu vestu asfaltēts ceļš, tad, iespējams, nepabeigtās daudzdzīvokļu mājas būtu nopirktas. Ir jau pieredzēts, ka šādas ēkas atsāk būvēt un rada pat ekskluzīvas dzīvojamās platības. Taču tagad, ja tās izliktu izsolē, diez vai kādu interesēs, viņš pieļauj.

Pārvaldnieks atklāj, ka saimnieciski būtu, ja no trīs mājām – "Kalniem", "Meldriem", "Upma-

ļiem", kurās katrā dzīvo viena ģimene, – visas pārceltos dzīvot vienā, bet divas mājas pārdotu. "Es domāju, ka "Upmaļus" noteikti pārdos," viņš saka. Pašvaldībai nokristu no pleciem rūpes par tukšajiem dzīvokļiem.

Cerēt, ka brauks uz Lažu dzīvot no citurienes, nav pamata. Virziens ir pretējais. "Salīdzinot 2022. gadu ar 2023., iedzīvotāju skaits sarūk. Kazdangā par 100 iedzīvotājiem mazāk, Lažā – par 50; no 470 uz 420. Aizbraukuši 10 procenti!" J. Tīmanis ar skaitļiem pierāda tendenci.

Vai cilvēki izvēlēties irēt dzīvokļus adresē "Rīvas 1" un "Rīvas 2" Sakas pagastā? "Rīvā ir trīs daudzdzīvokļu mājas. Viena pusabrukusi, divās vēl iedzīvotāji ir, bet ļoti maz. Logi – no padomju laikiem, nav centrālās apkures, katrā dzīvoklī – sava krāsniņa. Daudzi no turienes jau prom, palikuši tie, kuri iedzīvojušies un negrib nekur pārcelties," saka bibliotekāre Lita Šildere. "Manis teiktais nav jāuztver par absolūto patiesību, bet aiziet dzīvot uz Rīvu var cilvēki, kuriem nav nekur jābrauc, jo sabiedriskais transports tur nekursē, veikalu nav. Jābūt bagātņiekam, lai tur sāktu dzīvot, jo pamatīgi jāremontē telpas, jāierīko apkure, ūdens."

Laucinieki vairs neaudzē, bet pērk

Kāpēc cilvēki nepārceļas no dārgās dzīves pilsētā uz lētāku laukos? "Tas, man liekas, ir mīts, ka laukos dzīve lētāka," J. Tīma-

nis ieilgst. "Kādreiz laucinieki paši sev izaudzēja pārtiku: dārzeņus, augļus, ogas, bet tagad – cik tādu, kuriem ir traktors, ar ko apstrādāt zemi? Ir vien liel-saimnieki, kuriem liela tehnika un mazdārziņi neinteresē. Audzē labību, un kāposti, burkāni, kartupeļi viņus neinteresē."

Ja arī kāds cilvēks grib sev iestādīt un izaudzēt kartupeļus, ar rokām vajadzīgo zemes platību neuzraks un nesastrādās. Taču pat tad, ja labas attiecības ar lielo zemnieku kaimiņos, viņa megatehnika nevar izgrozīties pa mazdārziņu, arī neizdevīgi.

"Lauciniekiem te viens veikals, uz to arī iet," pārvaldnieks turpina. "Tajā izvēle neliela, akciju nav. Pilsētā ir veikals pie veikala; ja neatrod vajadzīgo vai neapmierina cena vienā, iet uz citu un nopērk tur. Kādā noteikti ir atlaides. Taču laukos tādu iespēju nav; makaroni maksāja

eiro, tā arī maksās. Dzīvot laukos ir dārgs prieks."

Un transports! Lai cilvēks aizbrauktu turp, kur vajag, tieši tajā laikā, kad vajag, piemēram, pie ārsta, vajadzīga sava automašīna. Vēl labāk, ja ģimenei divas, jo gadās, ka vienu no rīta nevar iedarbināt; tad ir otra, ar ko braukt. "Taču lielākajai daļai lauku cilvēku nav tādas rocības, lai būtu automašīna; pārsvarā viņi veci cilvēki. Savukārt satiksme ir žēlīga," saka J. Tīmanis.

Un darbavietu maz. Lielie zemnieki pieņem strādniekus sezonas darbiem, viņi nostrādā deviņus mēnešus, bet pirms ziemas tiek atlaisti, lai stājas bezdarbniekos. Laukos tad darba mazāk.

Piedāvāt irēt nav pienākums

Pašvaldības mājokļu speciāliste Linda Gundega Rungovs-

ka paskaidro, ka pašvaldības saistošajos noteikumos "Par Dienvidkurzemes novada pašvaldības īpašumā vai tiesiskajā valdījumā esošo dzīvojamo telpu īres maksu" tā noteikta 2,5% gadā no īpašuma kadastrālās vērtības, bet ne mazāka kā 28 eiro. Kadastrālā vērtība katram dzīvoklim sava, to var apskatīt ties interneta vietnē kadastrs.lv.

"Īres cenas [dzīvokļiem] ir ļoti mazas, pat 2–3 eiro mēnesī, katrā ziņā tās neatbilst tirgus cenām," saka speciāliste. "Pašvaldībai ir arī labi dzīvokļi, kas izīrēti, par tiem tāpat īres maksa neliela; no tās nekādas peļņas nav. Pašvaldībai ir pienākums nodrošināt dzīvokli tikai personām, kurām pienākas palīdzības kārtā, tā ka remontējamus dzīvokļus varētu nepiedāvāt un neizīrēt. Taču šobrīd pašvaldības dzīvokļu fonds ir pārāk liels, un, ja kāds vēlas dzīvokli, iespēja to irēt viņam ir. ▶